

VEGYESEK.

A mármarosói sóbányák jövedelme 1551/2 és 1600/1-ben Básta György elpusztítván s kirabolván Erdélyt, nem elégedett meg az ott összeharácsolt kincsekkel, hanem „kitűnő szolgálatai fejében“ még egy 50—60 ezer forint értékű birtokot is kért Rudolftól. Noha vagyontalan volt, saját állítása szerint ennyit költött katonáira Erdélyben a magáéból. Nem állván Rudolf rendelkezésére más birtok, mint Huszt vára, ezt ajánlotta föl Bástának.

Huszt vára magában véve nem sokat ért, mindössze öt szegény falu tartozott hozzá. Ezeknek két évi s két havi tiszta jövedelmét a szepesi kamara 1601-ben 248 frt 36 dénárra becsülte. Azonban ezenkívül volt még a várnak igen jól jövedelmező forrása. A mármarosói sóbányák voltak ezek. Természetes, hogy Básta ezeket is magának követelte. Rudolf nem is tagadta meg kerését. 1603. okt. 15-én elrendelte, hogy a szepesi kamara adja át neki Huszt várát a sóbányákkal együtt. Maga számára csak annyit kötött ki, hogy eladás esetén övé az elővásárlás joga, s hogy később kicserélheti azt hasonló értékű birtokkal.

Mivel a huszti vár ura egyúttal mármarosói gróf is volt, Rudolf ezt a címet is megadta Bástának. A szepesi kamara ugyan fölvetette, hogy e méltóságot, az ország törvényei szerint csak magyar honos kaphatja, de a király nem látott Básta személyében semmi akadályt. A magyar kanczellária — jelenti a kamarának — majd ki fogja állítani a grófi diplomát.

Ez adományozás alkalmával a szepesi kamara összeállította a mármarosói sóbányák bevételeit három évről. Ezen összeállításból világosan látszik, hogy a sóbányák jövedelme, a só árának folytonos emelése daczára, erősen apadóban volt. A termelés 1551-ben még y-szer akkora volt, mint egy félszázaddal később.

A mármarosói sókamara jövedelme 1551. évben.

Az 1550. évről a bányákban és a fiókkamarákban maradt	231.824 kősó
A jelen (1551.) év fejtése	738.696 „
Összesen	<u>970.520 kősó</u>

Éladatott 16053 frt 88 d. árú só, azaz	517.532 kősó
Különféle kiadásokra sóban	39.327 „
Hajókra és sószállításra sóban	30.089 „
Élelem vásárlására a kiadás sóban	19.103 „
Hajózáskor tönkrement 3157 kősó, szét- töredezett 4176 kősó, összesen	7.333 „
A tokaji kamarához vitetett 23 hajón	69.100 „
Az 1552. évre maradt még	288.036 „

Készpénz-bevétele:

Az 1550. évről maradt	3.291 frt 71 ¹ / ₂ den.
Hátralékból befolyt	3.438 „ 93 ¹ / ₂ „
Sóeladásból befolyt	14.015 „ 55 „
Törmeléksó eladásából	538 „ 89 „
Vegyes bevételek (bormérés, vám, hajó- eladások stb.)	656 „ 43 „
Összes bevétel	21.941 frt 52 den.
Hátralékos követelés	5.315 „ 33 ¹ / ₂ „

Készpénz-kiadás:

Sófejtés, bányakiadás	2.117 frt 21 ¹ / ₂ den.
Élelem vásárlására	384 „ 59 „
Szolgák fizetése	332 „ 85 „
Hajózásra s hajóslegények fizetésére	671 „ 48 ¹ / ₂ „
Huszt várának vegyes kiadásai	513 „ 23 ¹ / ₂ „
Ugyanoda élelem vásárlására	1.202 „ 75 ¹ / ₂ „
A kamaragróf és szolgálai fizetésére	1.778 „ 36 „
A huszti várkapitány, viczekapitány és az örtség fizetésére	1.600 „ 85 „
A vár erősítésére	1.184 „ 66 „
Puskapor és ólom vásárlására Husztnak	468 „ 47 „
Beregmegye tizedszedésének kiadásai	924 „ 10 ¹ / ₂ „
Összesen	11.178 frt 57 ¹ / ₂ den.

A mármarosi sókamara jövedelme 1552. évben.

A rónaszéki kamara és fiókjai raktá- raiban az 1551. évről maradt	288.036 kősó
Az 1552. évben fejtettek	694.353 „
Összesen	982.389 kősó
Eladatott 13376 frt 42 d. árú só, azaz	426.464 „
Különféle kiadások sóban	30.001 „
A hajók felszerelése és a hajósok fize- tése sóban	28.558 „
Élelmiszerek vásárlására kiadás sóban	24.447 „
A tokaji kamarához 29 hajón elküldetett	88.400 „

Szállítás közben tönkrement 4531 drb, széttöredezett 3430 drb, összesen . . .	7.961 kősó
Huszt vára kapott	512 „
A következő évre maradt	376.046 „

Készpénz-bevétel :

Az előző évből maradt a kamaragrófnál . .	5.007 frt	20 ¹ / ₂ den.
Az előző évi hátralékból behajtatott	3.628 „	76 „
Eladott sóból befolyt	12.201 „	27 „
Sótöredék eladásából	404 „	93 „
Vegyes bevételek (vám, bor, rossz hajók el- adása stb.)	642 „	03 „
Összesen	21.884 frt	19 ¹ / ₂ den.

Kiadások készpénzben :

A sófejtésre, bányamunkákra	2.293 frt	43 ¹ / ₂ den
Élelmiszerek vásárlásra	377 „	24 „
Szolgák fizetése	428 „	50 „
A hajózás költségeire	1.022 „	05 „
A huszti tisztartóság kiadásaira	480 „	81 „
Huszt ételmezésére	636 „	54 „
A kamaragróf fizetése	1.911 „	21 „
A várkapitány, vizekapitány és az őrség fizetése	1.620 „	25 „
A vár erősítésére	2.680 „	06 „
Bereg megyei tizedszedés kiadására	570 „	62 „
A volt kamaragrófnak Makó Tamásnak halála folytán kifizetendő	1.319 „	22 „
Összesen	13.339 frt	93 ¹ / ₂ den.

A mármarosói sókamara jövedelme 1600. júl. 16-ától 1601.
júl. 16-ig.

Az egész évben fejtettek	287.432 kősó
Ebből szállítás közben elolvadt s össze- törött	7.700 „
Az eladásból (minden 100 kő után a vevő 5 drbot ráadásul kapván s 105 drbot 3 forint- jával számítván) befolyt	7.992 frt — den.
Törmelékből bejött	712 „ 93 „
Vámból	74 „ 48 „
Összes bevétel	8.779 frt 41 den.

Kiadások :

A sófejtők díja	699 frt 03 den.
A sóhordozóké	13 „ — „

Ünnepek alkalmával a tisztek s munkások járuléka	233	„	—	„
Segélypénzként szétosztott köztük	300	„	—	„
Munkafelügyelőknék díja s a bányák föntartási költsége	229	„	—	„
A hajógyár kiadásai	278	„	85	„
A sókamara elnökének fizetése és egyéb dologi kiadás	381	„	—	„
Élelmezésre a kiadás	985	„	50	„
Összes kiadás	3.185 frt 07 den.			

Dr. Takáts Sándor.

Posztóbehozatal Morvából 1619-ben. Ismeretes dolog, hogy a legjelentékenyebb kereskedővárosok lakói vám- és harminczadmentességet élveztek. Ezt a kiváltságot a gazdagabb kereskedők ugyancsak kiaknázták. Nagy mennyiségű bort és nyerstermékeket szállítottak külföldre s iparcikkkel megrakodva tértek vissza. A kincstárnak így okozott kárt korántsem pótolta a szabad városokra kivetett adó. Azért többször tanácskoztak azon, miként lehetne e kiváltságokat korlátozni, vagy megszüntetni. A bécsi udvari és a magyar kamara 1628 tavaszán is ez ügyben tanakodott. A magyar kamara szerint, Lőcse kiváltságlevelében bent van ugyan a harminczadmentesség, de az is ki van mondva, hogy idegeneket nem fogadhatnak magukhoz társakul, s a szomszéd városok vásárain csak kicsiben (particulariter) kereskedhetnek. Ők azonban rengeteg mennyiségű posztót, vásznat és paszomántot hoznak be Morvából, s nem kicsibe, rőfönkint, a mint kellene, hanem nagyban kereskednek, s az árukat más kereskedőknek bálzámra adják el.

E visszaélés miatt a kamarák azt határozták, hogy a harminczadosoknak ezután meg kell állítaniok a kereskedőket s követelniök kell tőlük a városi kiváltságlevelét. Ez meg is történt. 1628 tavaszán az eperjesi nagykereskedők már keservesen panaszkodnak, hogy pozsonyi a harminczados megállítja őket, s ha nem fizetnek, visszatartja Bécsből hozott árúikat. Érdekükben Hoffmann, a szépesi kamara perczeptora is síkra száll, s hivatkozik az 1622. évi pozsonyi országgyűlés 9. t.-czikkére. A magyar és az udvari kamara azonban kijelenti, hogy a pozsonyi harminczados helyesen járt el, minthogy az 1622. országgyűlés kedvezménye nem a szabad kir. városoknak, hanem egyedül a bányavárosoknak szól.

Ez eset alkalmával a magyar kamara ki akarván mutatni, mennyi kár háramlik a kincstárra a szabad kir. városok harminczadmentes kereskedéséből, értesítette a bécsi udvari kamarát a puchói és a zsolnai harminczadosok 1619. évi kimutatásáról. *)

E kimutatás szerint a lőcsei, kassai, eperjesi és kézmárki kereskedők 1619-ben a puchói harminczadon át 13742 vég (petias)

*) E nagyérdékű kimutatás a bécsi közös pénzügyi levéltárban van „*Hungarica*” az 1628. évi tárgyalási iratoknál.